

Barne- likestillings- og
inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Dato: 23.02.2017

Vår ref: 17/02033-2

Deres ref:

Hørings svar På lik linje 2016:17

Vi takker for en fylldig utredning om livsvilkår for mennesker med utviklingshemming i rapporten «På lik linje – NOU 2016:17». Rapporten gjenspeiler et bredt arbeide når det gjelder rettigheter til mennesker med utviklingshemming i Norge i dag.

Utvalget har kartlagt mange sider av det å være menneske, så som kultur, fornøyelser, idrett og underholdning, tilgang til finanstjenester, privatliv, familieliv, sosiale forhold, etnisk bakgrunn, kjønn, utdanning, humanistisk tradisjon, menneskeverd og mer. En av livets grunnleggende rettigheter er imidlertid nesten fraværende; retten til religionsutøvelse.

FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD, er brukt som verktøy for arbeidet. I de grunnleggende menneskerettigheter ligger også retten til tros- og livssynsutøvelse jfr. Den europeiske menneskerettighetskonvensjon artikkel 9, som også er en del av norsk lov gjennom menneskerettsloven. FNs standardregler for like muligheter for mennesker med funksjonshemming, som ble vedtatt i 1993, har også et eget punkt om Religion (12): Statene skal oppmuntre til tiltak som gir mennesker med funksjonshemming mulighet til å delta på like vilkår i det religiøse liv i det samfunnet de tilhører.

Utvalget har utredet og fremmet forslag til konkrete tiltak for å styrke grunnleggende rettigheter til mennesker med utviklingshemming slik at nasjonale politiske mål om likestilling og likeverd, selvbestemmelse, deltakelse og integrering innfris. I en slik utredning anser vi det nødvendig at retten til tros- og livssynsutøvelse er med, samt synliggjøres i utvalgets konklusjon.

I Rundskriv I – 9/2009 «Rett til egen tros- og livssynsutøvelse» ønsker Helse- og omsorgsdepartementet å sikre at de som er avhengig av praktisk og personlig bistand fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten får ivaretatt sine muligheter til egen tros- og livssynsutøvelse, i tråd med grunnlovfestede bestemmelser om religionsfrihet og ytringsfrihet. Dette innebærer en plikt for helse- og omsorgstjenesten i å tilrettelegge for den enkeltes muligheter og behov.

For å ivareta disse rettighetene er samhandling mellom helse- og omsorgstjenesten i kommunene og tros- og livssynssamfunn av avgjørende karakter. Den som mottar tjenester har rett til å utøve sin tro eller sitt livssyn – alene og i fellesskap med andre. I innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om framtidens omsorgsutfordringer (Mestring, muligheter og mening) av 2007 beskrives følgende: «Mennesker med psykisk utviklingshemning eller som

har nedsatt kommunikasjonsevne, har ikke samme mulighet til å formidle sine behov for tros- og livssynsutøvelse eller til å praktisere sin tro/sitt livssyn som andre uten bistand fra omsorgspersonell. Flertallet vil understreke at det er tjenesteyter som sammen med tjenestemottakeren og hans/hennes nærmeste som har ansvar for å tilrettelegge for tros- og livssynsutøvelse» (*). 10 år etter er dette fortsatt en stor utfordring.

En del av årsaken til dette ligger i misforholdet mellom helse- og omsorgstjenestens føringer og forpliktelser i forhold til livets åndelige dimensjon, og den rådende praksis i tjenesteytingen. I møte med både menigheter og enkeltmennesker i Nord-Hålogaland bispedømme uttrykkes det at ivaretagelse av rettigheter til bistand for å praktisere åndelighet kan avhenge av hvem som er på jobb i helsetjenesten. Det er beklagelig at tros- og livssynsutøvelse i praksis ikke er et tema som blir utforsket nærmere i NOU 2016:17 ettersom vi opplever at det er av stor betydning fordi det allerede er et underkommunisert område.

Vi ser at religiøs utøvelse ofte ikke regnes blant primærbehovene til tjenestemottakerne, med det resultat av at den åndelige dimensjon av det å være menneske blir neglisjert, samtidig som den for mange en viktig del av folkehelsen.

Dersom Den norske kirke og øvrige tros- og livssynssamfunn skal ha mulighet til å inkludere alle, uavhengig av funksjonsevne, er kommunen en uunnværlig samarbeidspartner. Den norske kirke ønsker derfor å stå sammen med tjenesteyter, vise gjensidig respekt og ha en god dialog om vårt felles ansvar for å ivareta rettighetene som mennesker med utviklingshemming har. Dersom rettighetene til mennesker med utviklingshemming styrkes og blir inkludert i religiøse fellesskap vil fellesskapet bli beriket med flere og mangfoldige tros- og livssynsuttrykk, deling av gjensidige ressurser og en understreking av menneskets uendelige verdi. Så lenge brudd på disse rettighetene stadig får skje, blir tros- og livssynsarenaen selv et utviklingshemmet fellesskap.

(*) <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2006-2007/inns-200607-150/?lvl=0#a2.21>

Med vennlig hilsen

Olav Øygard
Biskop

Ragnhild Nestun
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Barne- likestillings- og
inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep 0030 OSLO